

Handreikingen bij een preek over Matteüs 25

Ik ben er voor jou

In de 40dagentijdscampagne van de Protestantse Kerk staan dit jaar de zeven werken van barmhartigheid centraal, onder de titel 'Ik ben er voor jou'. De zeven werken zijn gebaseerd op uitspraken van Jezus in Matteüs 25:35,36. De handreikingen bij dit tekstgedeelte die hieronder staan kunnen gebruikt worden voor een preek over de zeven werken op een van de zondagen in de 40dagentijd.

Context

Toekomst

De woorden van Jezus in vers 35 en 36 staan in het grotere verband van een toespraak tot de leerlingen. Hoofdstuk 24 begint met de mededeling dat Jezus de tempel heeft verlaten en met de leerlingen op de Olijfberg gaat zitten. Daar ontvouwt zich een kort gesprek dat overloopt in een toespraak over de toekomst. Een toekomst waarin ook verschrikkingen plaats zullen vinden, tot de dag dat de Heer komt. Jezus roept zijn leerlingen op om klaar te zijn voor die dag, waarvan niemand weet wanneer die komt.

Gelijkenissen

Met een paar gelijkenissen licht Jezus toe waar het precies om gaat. In de eerste gelijkenis staat het verhaal van de bruidegom centraal. Het zal zijn als tien meisjes die naar goed gebruik de bruidegom tegemoet gaan. Omdat de bruidegom op zich laat wachten vallen ze in slaap, tot er een luid groep klinkt dat de bruidegom in aantocht is. Vijf van de meisjes zijn er klaar voor. Zij hadden extra olie meegenomen, om op alles voorbereid te zijn. De vijf andere beginnen te bedelen om een beetje extra olie. Zij hadden niets meegenomen en zijn zonder brandende lichten niet welkom bij het feest. Het verhaal van de talenten richt zich daarna op de vraag wat iemand gedaan heeft met wat hem of haar is toevertrouwd. Heb je je talent goed gebruikt of diep weggestopt in de grond?

Links en rechts

Tenslotte richt Jezus zich op de situatie wanneer de Mensenzoon is gekomen. Hier vinden we de spreekwoordelijke uitdrukking dat de bokken en de schapen van elkaar gescheiden

zullen worden, de bokken links, de schapen rechts. Wie rechts zit, zit goed. Zij zijn door de Vader gezegend en worden uitgenodigd deel te nemen aan het koninkrijk (vs.33,34). En dan, in vers 35 en 36 de toelichting op die uitnodiging voor het koninkrijk. De schapen zitten rechts, want zij hebben wie honger had te eten geven, drinken aan wie dorst had, onderdak aan de vreemdelingen, kleding aan wie naakt was en bezochten wie ziek was of gevangen zat. Als zij vragen wanneer zij dat dan gedaan hebben, is het antwoord van de koning eenvoudigweg: 'wat je voor de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters hebt gedaan, heb je voor mij gedaan.' Dat is het goede nieuws, bestemd voor degenen rechts. Maar de scheiding, die al vanaf hoofdstuk 24 resoneert in het verhaal, komt ook hier weer terug. Want wie links zit staat 'een eeuwige bestraffing' te wachten (vs.46) Nog scherper: 'het eeuwige vuur dat bestemd is voor de duivel en zijn engelen' (vs.41). De rechtvaardigen aan de andere kant, hen staat het eeuwige leven te wachten (vs.46). En met deze opmerking rondt Jezus zijn toespraak af. Vers 1 in hoofdstuk 26 markeert vervolgens de overgang van dit gedeelte naar de weg die Jezus vanaf dan gaat op weg naar Pasen.

Hoofdlijnen

Toekomstgericht - voor een goed verstaan van vers 35 en 36 (de werken van barmhartigheid) is een breder kader nodig. Die bredere bedding is hoofdstuk 24, 25. De toekomst van het koninkrijk en de toegang daartoe zijn daarin het hoofdonderwerp. Daarmee krijgen de zeven werken ook richting: het is niet om het even wat je wel en niet doet, het zegt iets over de grondtonen van Gods koninkrijk. In zijn kinderbijbel noemt Desmond Tutu dit consequent 'Gods droom'. Een mooi beeld: in de wereld zoals God die voor ogen heeft dragen de mensen zorg voor elkaar, de sterken voor de zwakken. En die toekomst, die begint nu. Heden en toekomst zijn geen aparte grootheden, maar grijpen op elkaar in.

Wees voorbereid - met name de gelijkenis van de tien meisjes zet in op een goede voorbereiding. Zorg dat je voldoende olie in je lamp hebt, laat je niet verrassen. De gelijkenis roept op tot een alert leven, waarbij je niet alleen de dag van vandaag plukt, maar de dag van morgen in het achterhoofd houdt.

Talenten - de gelijkenis van de talenten maakt duidelijk dat er voor iedereen een taak is weggelegd. Niet van iedereen wordt hetzelfde gevraagd. De groten van de wereld hebben misschien wel vijf talenten gekregen. Aan hen wordt gevraagd die in te zetten en te laten groeien. En ook het kleine telt mee. Wie uit angst of onzekerheid niets doet met het talent dat hij heeft gekregen, stopt weg wat juist groter moet worden. Al met al ontstaat zo een

helder beeld: leef met het oog op de toekomst en gebruik wat je aan talenten is gegeven, veel of weinig.

Basishouding - het tweede deel van hoofdstuk 25 maakt duidelijk waar het uiteindelijk om gaat. Het wordt nu ook duidelijk dat leven in het perspectief van het koninkrijk ook een zaak van het hart is. Daarover was Jezus in de Bergrede (hoofdstuk 5-7) al duidelijk. Ook verderop in Mattheüs wordt helder dat geloven geen zaak van de letter van de wet is, maar van leven in de geest daarvan. In vers 39 en 40 licht Jezus dit toe. Wie leeft voor zichzelf of voor zijn vrienden, die heeft de boodschap niet begrepen. Maar wie zorgt voor diegenen die door iedereen over het hoofd worden gezien, naakt, hongerig en gevangen, die doet dat voor God zelf. Het betekent dat je leeft met open ogen en oren, zodat je gevoelig bent voor wie er op je weg terecht komt. In het kader van hoofdstuk 25 zou je kunnen zeggen: wie van Godswege op je pad komt.

Zeven werken - feitelijk staan er in Mattheüs 25 zes handelingen beschreven die je voor een ander kunt doen. In de traditie van de (rooms) katholieke kerk werden dit gaandeweg de werken van barmhartig genoemd. Toen begin 13e eeuw 'de doden begraven' aan het rijtje werd toegevoegd, was er sprake van de zeven werken van barmhartigheid zoals wij die nog altijd kennen. In de traditie zijn de werken ook wel eens de kortste samenvatting van de Bijbel genoemd. Terecht of niet, het laat zien dat de verzen 35 en 36 kernachtig vertellen waar het om gaat en dat ook concreet maken. Het zou een mooi tweeluik kunnen zijn met Micha 6:8, waar de mens wordt opgeroepen nederig de weg van God te gaan: 'Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God.' Even kernachtig, maar nog concreter zijn dan de twee verzen uit Mattheüs. Voor wie de zes werken niet allemaal kan onthouden zijn ze zelfs terug te brengen tot drie punten: zorg voor het lichaam, zorg voor beschutting en geef aandacht aan wie op afstand staat. En hoewel de tijden voor een groot deel zijn veranderd, bieden de zeven werken nog altijd een kapstok voor barmhartig leven. Honger, dorst, geen onderdak hebben, ziek zijn of gevangen zitten, het is ook in 2021 een realiteit waar veel mensen in leven.

Het gaat ergens om - Mattheüs 24 en 25 zijn hoofdstukken met scherpte. Het zijn verhalen die soms bijna af kunnen stoten. Wat moet je als lezer met woorden als het 'eeuwige vuur' en 'eeuwige bestraffing'? Het lijkt taal die we niet meer spreken. Toch is het te makkelijk hier zomaar bij weg te lopen. Het thema van wel of niet deel zijn van het koninkrijk is daarvoor te nadrukkelijk aanwezig. Wat de beelden en woorden laten zien, is dat het ergens om gaat. Kijkend naar vers 35 en 36 kun je zeggen: het is niet iets 'leuks' dat je er wel bij kunt doen

voor het goede gevoel. Leven volgens de maat van het koninkrijk betekent leven in de scherpte. Het betekent je openstellen voor de ander, je hart door diegene laten beroeren en

zorgen voor wie jou is toevertrouwd of wie op je pad komt. Het betekent er op uit gaan, naar die plekken waar je misschien niet wilt komen en waar maar weinig mensen willen komen. Het betekent je willen verhouden, met een open hart, tot de onaanzienlijksten van de wereld.

Toepassing

Hoe maak je van Mattheüs 25:35,36 de stap naar het alledaagse leven? Een aantal suggesties:

Nu en morgen - Mattheüs 24 en 25 zijn toekomstgerichte teksten. De lezer wordt opgeroepen zich bewust te zijn van die toekomst. Dat is een thema om over na te denken. In hoeverre leef ik met een gerichtheid op het heden of juist op de toekomst? En in hoeverre bepaalt het leven met het oog op die toekomst wat ik vandaag doe?

Barmhartig leven - de zeven werken stellen de vraag naar barmhartig leven. In hoeverre is dat een houding waaruit je durft of kunt leven? Mag de ander een beroep op je doen, ben je bereid in beweging te komen voor de meest onaanzienlijken? Wat houdt je tegen?

Doen - de boodschap in hoofdstuk 25 is niet voor velerlei uitleg vatbaar. Centraal staat dat je in beweging komt en je talenten gaat gebruiken. En met de woorden van vers 35,36: om barmhartig zijn. De zeven werken reiken daarvoor een concreet plaatje aan. Ga er op uit en weet wat je te doen staat: voedt de hongerigen, bezoek wie ziek is of gevangen zit. Of zoals eens de slogan van sportmerk Nike luidde: just-do-it.

NB Een opmerking die soms bij de zeven werken wordt geplaatst is in hoeverre je ook kunt ontvangen, omdat de zeven werken teveel voor een wij-zij, of een ik-de ander verhouding kunnen zorgen. In zijn algemeenheid is dat zeker een vraag. Je handen kunnen openen om te ontvangen kan soms even belangrijk zijn als ze uitstrekken om voor een ander te zorgen. Toch verdwijnt met deze uitleg bij Mattheüs 25 de scherpte. Hier staat onze houding en doen naar de ander centraal, de vraag wat we doen met wat ons aan talenten is gegeven. Overigens speelt ontvangen wel een rol, als Jezus aan het einde beschrijft dat de rechtvaardigen het eeuwige leven ontvangen.

Meer weten

Voor een verdere toelichting op de zeven werken en handelingsperspectieven om ze in de praktijk te brengen, zie het 40dagentijdmagazine op www.kerkinactie.nl/40dagentijd. Per week staan daar ook liturgiesuggesties en gebeden.

